

RP 9/2020 rd

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagar om ändring av lagen om vattenvårds- och havsvårdsförvaltningen och 20 § i lagen om förfarandet vid miljökonsekvensbedömning

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås det att lagen om vattenvårds- och havsvårdsförvaltningen och lagen om förfarandet vid miljökonsekvensbedömning ändras. Enligt propositionen ska tidsfristen för uppnående av miljömålen kunna förlängas i förvaltningsplanen om förbättringen är övermäktig på grund av naturförhållandena. Till lagen fogas bestämmelser om de rättigheter som hänför sig till insamlingen av miljöinformation hos den myndighet som sköter uppgifter inom vattenvård och havsvård och om förfarandet i anslutning till detta samt om omständigheter som hänför sig till överföringen av uppgifter. Bestämmelserna om delgivning av handlingar och hörande som gäller planeringen av havsvården ändras på grund av ändringar i förvaltningslagen. I lagen föreslås också ett bemyndigande för statsrådet att utfärda närmare bestämmelser om samarbetet vid beredningen av förvaltningsplanen. I lagen om förfarandet vid miljökonsekvensbedömning föreslås en teknisk korrigerings i en paragraf.

Lagarna avses träda i kraft den 1 april 2020.

INNEHÅLL

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL.....	1
MOTIVERING	3
1 Bakgrund och beredning.....	3
1.1 Bakgrund.....	3
1.2 Beredning.....	3
2 Nuläge och bedömning av nuläget.....	3
2.1 Bemyndigande att utfärda förordning.....	3
2.2 Stegvis uppnående av miljömålen.....	3
2.3 Information och deltagande inom havsvården	4
2.4 Insamling av miljöinformation.....	4
2.5 Lagen om förfarandet vid miljökonsekvensbedömning.....	5
3 Förslagen och deras konsekvenser.....	6
3.1 De viktigaste förslagen.....	6
3.2 De huvudsakliga konsekvenserna	6
4 Remissvar	7
5 Specialmotivering.....	8
5.1 Lagen om vattenvårds- och havsvårdsförvaltningen.....	8
5.2 Lagen om förfarandet vid miljökonsekvensbedömning.....	13
6 Bestämmelser på lägre nivå än lag	13
7 Ikraftträdande.....	13
8 Förhållande till andra propositioner.....	14
8.1 Samband med andra propositioner.....	14
9 Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning	14
9.1 Inledning	14
9.2 Insamling av miljöinformation på land- och vattenområden	14
9.3 Egendomsskyddet	14
9.4 Grundläggande rättigheter i fråga om miljön.....	15
9.5 Krav på god förvaltning	16
9.6 Överföring av uppgifter.....	17
LAGFÖRSLAG	19
Lag om ändring av lagen om vattenvårds- och havsvårdsförvaltningen.....	19
Lag om ändring av 20 § i lagen om förfarandet vid miljökonsekvensbedömning.....	20
BILAGOR.....	22
PARALLELLTEXT	22
Lag om ändring av lagen om vattenvårds- och havsvårdsförvaltningen.....	22
Lag om ändring av 20 § i lagen om förfarandet vid miljökonsekvensbedömning.....	25

MOTIVERING

1 Bakgrund och beredning

1.1 Bakgrund

Bakgrunden till propositionen är behovet att se över och komplettera lagen om vattenvårds- och havsvårdsförvaltningen (1299/2004, nedanvattenförvaltningslagen) till vissa delar.

Grunden för bemyndigandet att utfärda förordning som föreslås i 14 § är kraven i 80 § i grundlagen. Bakgrunden till den föreslagna ändringen av bestämmelsen om förlängning av tidsfristen på grund av naturförhållandena i 25 § 3 mom. är ramdirektivet för vatten. Grunden för den föreslagna ändringen av 26 j § 1 mom. är den av riksdagen godkända ändringen av förvaltningslagen och upphävandet av lagen om offentliga kungörelser (RP 239/2018 rd, RSv 247/2018 rd). Genom att foga två nya paragrafer till lagen (28 a och 28 b §) tryggas insamlingen av miljöinformation. I lagen föreslås bestämmelser om befogenheterna att samla in miljöinformation, om förfarandet för att trygga ställningen för områdets ägare och innehavare samt om avtal med privata aktörer om uppgiften att samla in miljöinformation.

Dessutom föreslås en teknisk ändring i 20 § 1 mom. i lagen om förfarandet vid miljökonsekvensbedömning (252/2017).

1.2 Beredning

Regeringspropositionen har beretts vid miljöministeriet. Bakgrundsmaterialet till regeringens proposition finns tillgängligt på adressen valtioneuvosto.fi/sv/projekt under beteckningen YM016:00/2019.

Efter remissbehandlingen har till propositionen fogats ett förslag till ändring av 26 j § 1 mom. som gäller hörande om havsvårdsförvaltningen. Förslaget hänför sig till ändringen av förvaltningslagen och upphävandet av lagen om offentliga kungörelser som godkändes under den föregående regeringsperioden (RP 239/2018 rd, RSv 247/2018 rd).

Till propositionen har också fogats en teknisk korrigerings av 20 § 1 mom. i lagen om förfarandet vid miljökonsekvensbedömning.

2 Nuläge och bedömning av nuläget

2.1 Bemyndigande att utfärda förordning

I 14 § i lagen om vattenvårds- och havsvårdsförvaltningen finns de viktigaste bestämmelserna om samarbetet vid beredningen av förvaltningsplanen. Bestämmelserna uppfyller inte kraven i 80 § i grundlagen eftersom det saknas ett bemyndigande att utfärda förordning.

2.2 Stegvis uppnående av miljömålen

I 25 § i vattenförvaltningslagen, som gäller tidsfristerna för uppnående av miljömålen, föreskrivs det om stegvis uppnående av målen. Paragrafen baserar sig på artikel 4 i Europaparlamentets och rådets direktiv om upprättande av en ram för gemenskapens åtgärder på vattenpolitikens område (2000/60/EG, nedan ramdirektivet för vatten), där det finns bestämmelser om miljömålen för olika vattenförekomster och om tidsfristen för uppnåendet av dem. I artikel 4.4 i ramdirektivet för vatten finns det bestämmelser om stegvis förlängning av tidsfristerna för

uppnående av miljömålen, under förutsättning att vattenförekomstens status inte försämras. Förlängningen av tidsfristerna för uppnåendet av miljömålen kan motiveras med tekniska motiv, ekonomiska motiv eller med motiv som hänför sig till naturförhållandena. I artikel 4.4 c i ramdirektivet för vatten finns det en bestämmelse om regleringen av förlängningar av tidsfristerna, enligt vilken förlängningar av tidsfristerna kan användas under tiden för tre förvaltningsplaner till och med 2027, utom i sådana fall där naturförhållandena är sådana att målen inte kan nå inom denna period.

Artikel 4.4 i ramdirektivet för vatten har genomförts nationellt genom 25 § i vattenförvaltningslagen. I 25 § 1 och 2 mom. i vattenförvaltningslagen finns det bl.a. bestämmelser om förlängning av de i 21 § avsedda tidsfristerna och om förutsättningarna för förlängning. Enligt gällande 25 § 3 mom. i vattenförvaltningslagen kan tidsfristerna förlängas med högst två sådana perioder som förvaltningsplanerna avser (perioderna 2016–2021, 2022–2027). Beredningen av planerna för perioden 2022–2027 pågår. För detta ändamål behövs också en ändring.

2.3 Information och deltagande inom havsvården

Bestämmelser om information om och deltagande i anslutning till planeringen av havsvården finns i 26 j § i vattenförvaltningslagen. De centrala bestämmelserna ingår i 1 mom. I planeringen av havsvården är det viktigt att alla aktörer kan delta i beredningen och att förfarandet är öppet och inkluderande på det sätt som förutsätts i direktivet om upprättande av en ram för gemenskapens åtgärder på havsmiljöpolitikens område (2008/56/EG, ramdirektivet om en marin strategi). I 4 mom. ingår en hänvisning till samarbete, deltagande och information i anslutning till planeringen av vattenvården.

I regeringens proposition med förslag till uppdatering av kungörelselagstiftningen (RP 239/2018 rd, RSv 247/2018 rd) ingick ett förslag till ändring av förvaltningslagen. Genom en ändring av förvaltningslagen (432/2019) fogades till lagen nya bestämmelser om offentliga kungörelser (62 a och 62 b §). Samtidigt utfärdades en lag om upphävande av lagen om offentliga kungörelser (433/2019). Bestämmelserna om offentliga kungörelser träder i kraft den 1 januari 2020. Det är motiverat att ändra 26 j § så att den motsvarar den ändrade regleringen.

2.4 Insamling av miljöinformation

I 1 § i vattenförvaltningslagen finns det bestämmelser om vattenvårds- och havsvårdsförvaltningen och om därmed sammanhängande utredningsarbete, om samarbete och deltagande inom vattenförvaltnings- och havsförvaltningsområdena samt om internationellt samarbete i fråga om vattenvårds- och havsvårdsförvaltningen. Utarbetandet av en förvaltningsplan och ett åtgärdsprogram är väsentliga uppgifter i detta planeringssystem och vid beredningen av dem har miljöinformation om vatten en central betydelse.

Enligt 5 § i vattenförvaltningslagen har närings-, trafik- och miljöcentralerna till uppgift att på sina vattenförvaltningsområden inom sitt eget ansvarsområde bl.a. utarbeta en utredning om vattnens särdrag, utredningar om den mänskliga verksamhetens inverkan på vatten och ekonomiska analyser av vattenanvändningen. Informationen sparas i datasystemet för miljövårdsinformation.

Därtill hör till närings-, trafik- och miljöcentralernas uppgifter att samla in uppgifter om sådana områden som bestäms genom förordning av statsrådet och som enligt Europeiska gemenskapens lagstiftning ska skyddas, och också uppgifter om områden avsedda för tagande av hushållsvatten. Närings-, trafik- och miljöcentralen bereder också klassificeringen av vattnen enligt status samt ordnar övervakningen av vattnen och utarbetar ett övervakningsprogram.

RP 9/2020 rd

När det gäller grundvattenområden (2 a kap. i vattenförvaltningslagen, ändring 1263/2014) för närings-, trafik- och miljöcentralen i datasystemet för miljövardeinformation in uppgifter om gränserna för och klassificeringen av grundvattenområden och om grunderna för klassificeringen samt om grundvattenområdenas andra karakteristika (10 d §). För detta arbete utför närings-, trafik- och miljöcentralerna undersökningar och utredningar i terrängen också på privata fastigheter. Sådana undersökningar skaffas också på marknaden som köpta tjänster.

Inom vattenvården och havsvården har också bl.a. Finlands miljöcentral, Naturresursinstitutet och Forststyrelsen myndighetsuppgifter. Exempelvis på basis av 3 § statsrådets förordning om havsvårdsförvaltningen svarar de myndigheter, inrättningar och enheter som lyder under eller styrs av miljöministeriet, jord- och skogsbruksministeriet samt kommunikationsministeriet på sitt eget verksamhetsområde för produktion, sammanställning och redigering av de uppgifter som behövs för havsförvaltningsplanen och för verkställandet av havsförvaltningsplanen. I 3 § i den förordningen föreskrivs det att dessa myndigheter, inrättningar och enheter är Forststyrelsen, Naturresursinstitutet, Finlands viltcentral, Livsmedelsverket, Meteorologiska institutet, Trafikledsverket och Transport- och kommunikationsverket.

I statsrådets förordning om havsvårdsförvaltningen föreskrivs det också att Geologiska forskningscentralen, försvarsmakten och andra myndigheter och inrättningar som deltar i ordnandet av vattenvården och havsvården ska dessutom på sitt eget verksamhetsområde svara för produktion, sammanställning och redigering av de uppgifter som behövs för havsförvaltningsplanen.

Enligt vattenförvaltningslagen ska övervakningen av ytvatten och grundvatten inom vattenförvaltningsområdena ordnas så att den ger en sammanhållen och mångsidig helhetsbild av vattnens status. I praktiken upphandlar närings-, trafik- och miljöcentralerna övervakningsinformationstjänsterna bland privata aktörer som är verksamma på marknaden. Närings-, trafik- och miljöcentralerna ingår avtal om köpta tjänster med tjänsteproducenterna. Tjänsteavtalen ingås vanligen för viss tid. I avtalen kommer i fortsättningen beaktas aktörens ställning som en aktör som bistår myndigheten i dess uppgifter. Vattnens och havets status övervakas också av Finlands miljöcentral t.ex. i fråga om skadliga ämnen. Finlands miljöcentralens uppgifter i planeringen och övervakningen av havsvården grundar sig på 26 l § i vattenförvaltningslagen och statsrådets förordning om havsvårdsförvaltningen (980/2011).

De förordningar av statsrådet som kompletterar vattenförvaltningslagen innehåller bestämmelser om bl.a. bedömningen av vattnens status i olika vattenförekomster samt övervakning, sammanställning och redigering av uppgifter.

I vattenförvaltningslagen finns inga bestämmelser om myndigheternas behörighet att samla in eller ingå avtal om insamling av miljöinformation med en privat aktör.

Det allmänna målet är att se över och komplettera lagen om vattenvårds- och havsvårdsförvaltningen till vissa delar. Bakgrunden till målen är kraven i grundlagen, de praktiska behoven och ändringarna i den nationella lagstiftningen.

2.5 Lagen om förfarandet vid miljökonsekvensbedömning

I 20 § i lagen om förfarandet vid miljökonsekvensbedömning hänvisas det till 17 § 2 mom. i den lagen i fråga om det förfarande som ska iaktas vid informerandet om konsekvensbedömningen. Genom en ändring (1408/2019) har till 17 § fogats ett nytt 3 mom., till vilket det inte hänvisas i den gällande 20 § i sin nuvarande form. Hänvisningen i 20 § är således inte tillräcklig.

3 Förslagen och deras konsekvenser

3.1 De viktigaste förslagen

De viktigaste förslagen i propositionen skiljer sig från varandra enligt paragraf. Grunden för bemyndigandet att utfärda förordning som föreslås i 14 § är kraven i 80 § i grundlagen. Det föreslås att det till paragrafen fogas en noggrant avgränsad och exakt bestämmelse om bemyndigande.

Bakgrunden till den föreslagna ändringen av bestämmelsen om förlängning av tidsfristen på grund av naturförhållandena i 25 § 3 mom. är ramdirektivet för vatten. Genom ändringen harmoniseras regleringen med direktivet. Ändringen gör det möjligt att använda en förlängning av tidtabellen på grund av naturförhållandena efter 2027.

Grunden för den föreslagna ändringen av 26 j § 1 mom. är den av riksdagen godkända ändringen av förvaltningslagen och upphävandet av lagen om offentliga kungörelser (RP 239/2018 rd, RSv 247/2018 rd). Bestämmelsen om offentliga kungörelser ändras så att den motsvarar de allmänna bestämmelserna om offentliga kungörelser i förvaltningslagen som träder i kraft vid ingången av 2020. I bestämmelserna har också beaktats en ändring av motsvarande bestämmelser gällande vattenvården (RP 73/2019 rd, RSv 50/2019 rd).

Till lagen fogas två nya paragrafer (28 a och 28 b §), i vilka det föreskrivs om befogenheterna att samla in miljöinformation, om förfaranden för att trygga ställningen för områdets ägare och innehavare samt om avtal om uppgiften med någon annan än en myndighet. Det föreslås att insamlingen av miljöinformation endast ska riktas till områden ute och att verksamheten inte får riktas till utrymmen som används för stadigvarande boende. I lagen föreslås bestämmelser om sättet för insamling av information, om ersättningsskyldighet och om tillämplig lagstiftning i situationer där det inte avtalas om ersättningen. Fogandet av paragraferna 28 a–b är motiverat eftersom myndigheten för närvarande införskaffar praktiska åtgärder för insamling av miljöinformation, såsom undersöknings- och laboratorietjänster, av privata aktörer. Miljöinformation används av vatten- och havsvårdsmyndigheterna vid skötseln av deras lagstadgade uppgifter, såsom rapportering av uppföljningsskyldigheter, utarbetande och genomförande av vatten- och havsförvaltningsplaner och åtgärdsprogram samt vid kommunikation om miljötillståndet.

3.2 De huvudsakliga konsekvenserna

Det föreslagna nya momentet i 14 § i vattenförvaltningslagen uppskattas inte ha några praktiska konsekvenser. Den ändring som förutsätts enligt 80 § i grundlagen är av teknisk natur.

Med den föreslagna ändringen i 25 § 3 mom. i vattenförvaltningslagen harmoniseras den nationella lagstiftningen bättre med ramdirektivet för vatten. Enligt ändringen får i förvaltningsplanen vid behov förlängas de tidsfrister som anges i 21 § på grund av naturförhållandena efter två sådana perioder som förvaltningsplanerna avser också efter 2027. Ändringen uppskattas inte ha betydande konsekvenser för den pågående planeringen av den tredje perioden för vattenvården.

Genom ändringen av 26 j § 1 mom. i vattenförvaltningslagen, som tillämpas på deltagande i och information om havsvården, beaktas i regleringen den ändring av förvaltningslagen som gäller kungörelser och som träder i kraft den 1 januari 2020. Regleringen förenhetligas också med deltagandet i och informationen om vattenvården. Det elektroniska förfarandet för att informera bidrar till att förbättra möjligheterna att påverka eftersom det underlättar tillgången till information. Möjligheterna att delta och påverka tryggas förutom genom information på elektronisk

RP 9/2020 rd

väg också genom möjligheten enligt 62 a § 1 mom. i förvaltningslagen att vid behov publicera en kungörelse också i en tidning i det område som påverkas av ärendet eller på något annat sätt som myndigheten beslutar.

De föreslagna nya 28 a och 28 b § i vattenförvaltningslagen uppskattas ha få praktiska konsekvenser. Vatten- och havsförvaltningsuppgifter har i Finland skötts länge och planmässigt, och till denna helhet hör insamling av miljöinformation som en väsentlig åtgärd. Regleringen förtydligar dock det nuvarande rättsläget. Det är motiverat att i lag föreskriva om insamling av miljöinformation och om avtal om uppgiften. Tillgången till information och ställningen för områdets ägare eller innehavare tryggas genom att bestämmelser som tryggar insamlingen av information och avtal om uppgiften tas in i 28 a §. Förslaget förtydligar rättsläget när det gäller mark- och vattenområdets ägare eller innehavare. Regleringen innehåller de krav som tillämpas på insamlingen av information, en bestämmelse om ersättningsskyldighet och en hänvisning till den lagstiftning som tillämpas vid fastställandet av ersättningen. Dessutom ska den aktör som utför uppgifterna och områdets ägare eller innehavare också i fortsättningen ha möjlighet att avtala om det praktiska genomförandet av uppgifterna. Insamling av miljöinformation är i regel en myndighetsuppgift och informationen används liksom för närvarande i vattenvårds- och havsvårdsmyndigheternas verksamhet. Regleringen i den föreslagna 28 b § möjliggör att ingående av avtal enligt gällande praxis kan fortsätta.

4 Remissvar

Utkastet till regeringens proposition var på remiss i tjänsten utlåtande.fi från och med den 17 september 2019. Över 60 remissyttranden om utkastet till proposition begärdes och nästan 20 remissyttranden inkom. Utlåtanden lämnades av följande instanser: jord- och skogsbruksministeriet, justitieministeriet, försvarsministeriet, social- och hälsovårdsministeriet, Sametinget, Geologiska forskningscentralen, Naturresursinstitutet, Forststyrelsen, Finlands miljöcentral, Närings-, trafik- och miljöcentralen i Mellersta Finland, Närings-, trafik- och miljöcentralen i Birkaland, Finsk Energiindustri rf, Centralförbundet för Fiskerihushållning rf, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry, Skogsindustrin rf, Finlands Fiskodlarförbund rf, Finlands naturskyddsförbund rf, Finlands Egnahemsförbund rf och Förbundet för Vattenskyddsföreningarna i Finland rf.

Också andra fick lämna utlåtanden om utkastet till proposition än de som uttryckligen nämndes i sändlistan för begäran om utlåtande. Ett sammandrag av utlåtandena har gjorts upp. Sammandraget finns tillgängligt i projektdokumenterna.

Den allmänna responsen på utkastet till regeringsproposition var positiv.

I ett utlåtande om utkastet till 25 § 3 mom. i lagen om vattenvårds- och havsvårdsförvaltningen konstaterades det att det inte framgår hur länge man på basis av naturförhållandena kan avvika från målen för vattenvården. Det föreslogs också att bestämmelsens ordalydelse ska ses över.

Den största uppmärksamheten gällde utkastet till 28 a §, som fick många utvecklings- och ändringsförslag i fråga om paragrafens innehåll, kompletteringen av motiveringen och beskrivningen av exemplen. En central synpunkt är att 28 a § bör ändras vid den fortsatta beredningen. Några utlåtanden gällde behovet att ändra paragrafens rubrik. Allmänt ansågs det att punkten om anmälningsskyldighet bör ses över vid den fortsatta beredningen eller anmälningen göras obligatorisk. Också i fråga om ingående av avtal erhöles utlåtanden enligt vilka avtal alltid bör vara utgångspunkten. I utlåtandena framfördes det i fråga om naturskyddsområden, försvarsmaktens områden samt industrianläggningar och andra slutna områden att det ska vara obliga-

toriskt att ingå avtal. Dessa områden kan inte tillträdas utan att verksamhetsutövaren eller innehavaren känner till det. Remissutlåtandena innehöll också synpunkter t.ex. på en utökning av bestämmelsen om ersättning för förlust av förmån, ansvaret för utredning av olägenheter, rätten att få information och kopplingen till terrängtrafiklagen.

På basis av utlåtandena har ordalydelsen i det föreslagna 25 § 3 mom. korrigerats. De största ändringarna gäller den föreslagna 28 a §. Rubriken för 28 a § har ändrats och innehållet har justerats genom att bestämmelserna om privatisering flyttats till en egen paragraf (28 b §). Dessutom har innehållet i 28 a § ändrats så att det med stöd av den är tillåtet att placera ut mät- och observationsanordningar. Till paragrafen har fogats en precisering om att vid insamling får man röra sig på mark- och vattenområden. Till paragrafen har också fogats en bestämmelse om att insamling inte får ske i utrymmen som används för stadigvarande boende. I paragrafen ingår också en bestämmelse om de krav som ställs på sättet för insamlingen, om ersättningsskyldighet i fråga om mer än ringa skada eller olägenhet och om det förfarande som tillämpas på fastställdhet av ersättningen. Till paragrafen har dessutom fogats en förutsättning om att insamling av miljöinformation på gårdsområden eller på områden som tagits i annat särskilt bruk förutsätter avtal med områdets ägare eller innehavare. I den nya 28 b § föreslås bestämmelser om avtal om insamling av miljöinformation. Motiveringen till 28 a och 28 b § har kompletterats. Motiveringen till 28 a § har också justerats i fråga om framförande av motorfordon i terräng och hänvisats till terrängtrafiklagen. I motiveringen bedöms också avtalets betydelse för den praktiska skötseln av dessa uppgifter. Dessutom har förslaget till lagstiftning om överföring av uppgifter bedömts mot 124 § i grundlagen.

Efter remissbehandlingen har till propositionen fogats ett förslag till ändring av 26 j § 1 mom. som gäller hörande om havsvårdsförvaltningen. Förslaget hänför sig till ändringen av förvaltningslagen och upphävandet av lagen om offentliga kungörelser som godkändes under den föregående regeringsperioden (RP 239/2018 rd, RSv 247/2018 rd). Till propositionen har också fogats en teknisk ändring av en paragraf i lagen om förfarandet vid miljökonsekvensbedömning.

5 Specialmotivering

5.1 Lagen om vattenvårds- och havsvårdsförvaltningen

14 §. Samarbete vid beredningen av förvaltningsplanen. Det föreslås att till 14 § i lagen om vattenvårds- och havsvårdsförvaltningen fogas ett nytt 4 mom. I 14 § finns centrala bestämmelser om samarbete vid beredningen av förvaltningsplanen. Det föreslagna tillägget är tekniskt, eftersom bestämmelser som preciserar den gällande lagen finns i statsrådets förordning om vattenförvaltningsområden (1303/2004). I den förordningen finns det närmare bestämmelser om samarbetet bl.a. i fråga om samarbetsgruppens sammansättning och uppgifter i 3–4 § och om styrgruppen och dess samordningsuppgift i 5 §.

Enligt 80 § i grundlagen ska bestämmelser om grunderna för individens rättigheter och skyldigheter utfärdas genom lag och bemyndiganden i lag att utfärda förordning ska vara exakta och noggrant avgränsade. Av denna orsak är det motiverat att foga det föreslagna bemyndigandet till lagen.

25 §. Stegvis uppnående av målen. I artikel 4 i Europaparlamentets och rådets direktiv om upprättande av en ram för gemenskapens åtgärder på vattenpolitikens område (2000/60/EG, nedan ramdirektivet för vatten) finns det bestämmelser om miljömålen för olika vattenförekomster och om tidsfristen för uppnåendet av dem. I artikel 4.4 i ramdirektivet för vatten finns det bestämmelser om stegvis förlängning av tidsfristerna för uppnående av miljömålen, under förutsättning att vattenförekomstens status inte försämrats. Förlängningen av tidsfristerna för

uppnåendet av miljömålen kan motiveras med tekniska motiv, ekonomiska motiv eller med motiv som hänför sig till naturförhållandena. I artikel 4.4 c i ramdirektivet för vatten finns det en bestämmelse om regleringen av förlängningar av tidsfristerna, enligt vilken förlängningar av tidsfristerna kan användas under tiden för tre förvaltningsplaner till och med 2027, utom i sådana fall där naturförhållandena är sådana att målen inte kan nås inom denna period.

Artikel 4.4 i ramdirektivet för vatten har genomförts nationellt genom 25 § i lagen om vatten- och havsvårdsförvaltningen (1299/2004, nedan vattenförvaltningslagen). I 25 § 1 och 2 mom. i vattenförvaltningslagen finns det bl.a. bestämmelser om förlängning av de i 21 § avsedda tidsfristerna och om förutsättningarna för förlängning. Enligt gällande 25 § 3 mom. i vattenförvaltningslagen kan tidsfristerna förlängas med sammanlagt högst två sådana perioder som förvaltningsplanerna avser (perioderna 2016–2021, 2022–2027). Genom denna proposition harmoniseras den gällande regleringen med direktivets möjligheter till flexibilitet på grund av vattenförekomsternas naturförhållanden.

I den första meningen i det föreslagna 3 mom. föreskrivs det att tidsfristen kan förlängas med högst två sådana perioder som förvaltningsplanerna avser. Med detta avses perioderna 2016–2021 och 2022–2017. Förutsättningar för förlängning av tidsfristen är teknisk eller ekonomisk oskälighet eller övermäktiga naturförhållanden.

I den andra meningen i det föreslagna 3 mom. föreskrivs det att tidsfristerna kan förlängas ytterligare om naturliga förhållanden omöjliggör tillräckligt snabb förbättring av vattenförekomstens status. Genom ändringen blir det möjligt att förlänga tidsfristen för uppnående av en god miljöstatus också efter 2027. I enlighet med 23 § i statsrådets förordning om vattenvårdsförvaltningen (1040/2006) och 5 punkten i bilaga 5 till förordningen ska i förvaltningsplanen anges bl.a. grunderna för användningen av undantagen.

Med naturförhållanden avses bl.a. situationer där minskningen av halten näringsämnen eller skadliga ämnen i markgrunden eller i vattensystemet tar längre tid. Orsaker till sådana situationer kan vara t.ex. intern näringsbelastning i en sjö eller att näringsämnen eller skadliga ämnen bundits i avrinningsområdets markgrund. Också arternas återetablering på området efter återställande eller efter att förorenande verksamhet upphört kan ta längre tid. Naturförhållanden är också ändringar i vattentemperaturen och långsam förbättring av bottenens syrefrihet. I grundvattnen tar det lång tid för förorenande ämnen att brytas ned och för ämnena att avlägsna sig samt för grundvattenstatusen att bli återställd.

26 j §. Deltagande och information. Det föreslagna 26 j § 1 mom. innehåller liksom för närvarande de viktigaste uppgifterna i anslutning till deltagandet i och delgivningen om havsvården. Det föreslagna 1 mom. har samordnats med den ändring av förvaltningslagen som träder i kraft den 1 januari 2020 och som gäller offentliga kungörelser (432/2019). Förslaget har dessutom samordnats med ändringen av 15 § i lagen om vatten- och havsvårdsförvaltningen (1410/2019). En regeringsproposition om ändringen har godkänts (RP 73/2019 rd, RSv 90/2019 rd). De uppgifter som grundar sig på momentet ska fortfarande höra till miljöministeriet, som ska sköta dem i samarbete med närings-, trafik- och miljöcentralen. Inom havsvården hör de regionala samordningsuppgifterna inom havsförvaltningsområdet till Närings-, trafik- och miljöcentralen i Egentliga Finland. Även andra NTM-centraler vid kusten deltar i samarbetet inom havsvården.

I 1 mom. föreslås en ny bestämmelse om en minimitid på 30 dygn för hörande. Förslaget har samordnats med ändring (1409/2019) av 9 § i lagen om bedömning av miljökonsekvenserna av myndigheters planer och program (200/2005) som gäller hörande och som också ingår i regeringspropositionen RP 73/2019 rd.

RP 9/2020 rd

Enligt det föreslagna 1 mom. ska miljöministeriet i samarbete med närings-, trafik- och miljöcentralen delge havsförvaltningsplanens beredningsunderlag genom en offentlig kungörelse. Bestämmelser om beredningsunderlagen för havsvården finns i 26 j § 3 mom. Paragrafen ska innehålla en informativ hänvisning till förvaltningslagen. Kungörelsen ska publiceras på myndighetens webbplats och information om den ska publiceras på närings-, trafik- och miljöcentralernas webbsidor samt i kommunerna i Fastlandsfinland. För tydlighetens skull är det motiverat att ta in den informativa hänvisningen till kommunallagen i momentet.

Det föreslås att miljöministeriets uppgifter indelas i tre numrerade underpunkter och att uppgifterna ska utföras i samarbete med närings-, trafik- och miljöcentralen.

Inom havsvården ska man på samma sätt som för närvarande ge alla möjlighet att delta i beredningen av havsförvaltningsplanen, bekanta sig med beredningsunderlagen för havsförvaltningsplanen och bakgrundshandlingarna till dem samt framföra sina åsikter om dem skriftligt eller elektroniskt.

Bestämmelser om de beredningsunderlag som ska kungöras finns i 26 j § 3 mom. och de är en inledande bedömning av den marina miljös tillstånd, fastställande av vad som avses med en god miljöstatus i den marina miljön, havsförvaltningsplanens miljömål, havsförvaltningsplanens övervakningsprogram och havsförvaltningsplanens åtgärdsprogram. Det är också möjligt att framföra sin åsikt om bakgrundshandlingarna till beredningsunderlaget. Bakgrundshandlingarna eller uppgift om var de finns tillgängliga kan publiceras på myndighetens webbplats.

När det gäller havsvården ska framläggandet och hörandet pågå i minst 30 dygn och börja när kungörelsen publiceras. Samrådshandlingarna ska hållas tillgängliga under den nämnda tiden med stöd av 62 a § i förvaltningslagen. Den tid som reserverats för hörande är till sin natur minimireglering och därför kan också en längre tid reserveras för hörande om beredningsunderlag.

De utlåtanden som behövs ska begäras på samma sätt som för närvarande. Vid behov ska det ordnas informationsmöten om ärendet, där det ges tillfälle att framföra åsikter. I momentet ingår också en informativ hänvisning enligt vilken bestämmelser om offentligheten för de beredningsunderlag och bakgrundshandlingar som avses i paragrafen finns i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet.

28 a §. *Insamling av miljöinformation.* I den föreslagna 28 a § föreskrivs det om insamling av miljöinformation. Det är fråga om undersöknings-, mättnings- och observationsuppgifter av teknisk natur som utförs för att följa miljös tillstånd. Myndigheterna inom vattenvården och havsvården använder den miljöinformation som avses i paragrafen vid skötseln av sina uppgifter enligt denna lag. En central uppgift är att utarbeta sådana program för uppföljning av yt- och grundvattnens tillstånd som baserar sig på 9 § och av och den marina miljös tillstånd som baserar sig på 26 h §. Utifrån miljöinformationen bereder myndigheterna förvaltningsplaner och havsförvaltningsplaner. Den insamlade informationen används också för att kommunicera om miljös tillstånd. Dessutom utgör de insamlade uppgifterna om grundvattenområden grunden för att närings-, trafik- och miljöcentralen ska registrera uppgifterna om grundvattenområdenas gränser, klassificering och grunderna för klassificeringen i datasystemet för miljöårsinformation.

Den föreslagna paragrafen innehåller bestämmelser om rättigheter i anknytning till insamling av miljöinformation för de myndigheter som sköter uppgifter inom vattenvård och havsvård samt för de tjänstemän som myndigheten förordnat. Sådana myndigheter är bl.a. närings-, trafik- och miljöcentralerna, Finlands miljöcentral, Forsstyrelsen och Naturresursinstitutet samt flera

RP 9/2020 rd

andra myndigheter. Utöver de föreslagna bestämmelserna ska den som sköter uppgiften iakttä annan tillämplig lagstiftning. Också med stöd av annan lagstiftning kan myndigheten behöva tillstånd eller samtycke för att komma in på området eller för att ordna uppföljning av miljöns tillstånd. Behovet av tillstånd eller samtycke kan basera sig bl.a. på lagstiftningen om naturskydd, territorialövervakning, försvarsmakten och gränskontroll utöver vad som i denna lag föreskrivs om behovet av tillstånd.

Den föreslagna 28 a § motsvarar i stora drag, bl.a. i fråga om rätten att röra sig på annans område och göra undersökningar och utföra mätningar, innehållet i 172 § i miljöskyddslagen och 14 kap. 3 § i vattenlagen. I de bestämmelserna föreskrivs det om rätten för i de lagarna avsedda myndigheterna att få upplysningar i myndighetsuppgifter enligt de nämnda lagarna. Därtill kan myndigheten enligt 18 kap. 7 § i vattenlagen på ansökan bevilja undersökningstillstånd. Också flera andra bestämmelser innehåller motsvarande rättigheter för myndigheterna, såsom t.ex. hälsoskyddslagstiftningen och den lagstiftning som ska tillämpas på hantering av risker orsakade av främmande arter.

I 1 mom. preciseras myndigheternas behörighet i fråga om insamling av miljöinformation. I det momentet anges de åtgärder som myndigheten och de tjänstemän som myndigheten förordnat och de som biträder tjänstemännen har rätt att vidta för att utföra sina uppgifter. Enligt 1 mom. har en myndighet och en tjänsteman som myndigheten förordnat rätt att röra sig på land- och vattenområden för insamling av miljöinformation. För att samla in miljöinformation kan myndigheten utföra kontroller och undersökningar, placera mät- och observationsanordningar, utföra mätningar och ta prover och lagra ljud och bild. Denna rätt har också de som biträder tjänstemännen i uppgiften.

Mätningar och provtagning enligt momentet kan t.ex. innebära övervakning av åtgärderna enligt vattenvårdsförvaltningens och havsvårdsförvaltningens åtgärdsprogram, övervakning av utsläpp och utredning av ämnens egenskaper. Också avgränsning och klassificering av grundvattenområden kräver undersökningar och utredningar. Myndigheten föreslås ha rätt till provtagning, mätningar och observation och också till upptagningar såsom t.ex. inhämtande av uppgifter med hjälp av mätinstrument och andra anordningar, ljudprov, fotografier och videoinspelningar på ort och ställe. Upptagningarna kan behövas för senare undersökning.

Vid inhämtandet av information beaktas begränsningarna i annan gällande lagstiftning som gäller inhämtande, lagring och offentliggörande av sekretessbelagd information eller rätten att röra sig på området. Sådana uppgifter är t.ex. uppgifter om havsdjup och havsbottens beskaffenhet, på vilka tillämpas territorialövervakningslagen (755/2000). I bestämmelserna i naturvårdslagen (1096/1996) och naturvårdsförordningen (160/1997) som tillämpas på hotade arter, finns också begränsningar. Skyddet för affärshemligheter kan också medföra begränsningar, om den som samlar in miljöinformation får kännedom om sådana omständigheter. Terrängtrafiklagen (1710/1995) tillämpas på användning av motordrivna fordon i terräng.

Rätten att röra sig på annans område enligt 1 mom. ger myndigheten rätt att utan markägarens samtycke röra sig också på sådana områden som inte omfattas av allemansrättens rätt att röra sig fritt. Med att röra sig avses att röra sig på markområden i terräng till fots och på vattenområden med båt. Rätten att röra sig t.ex. på gårdsplanen eller på ett område som tagits i särskilt bruk eller på den plats där verksamheten bedrivs är ofta begränsad. Enligt det föreslagna 3 mom. förutsätter rätten att röra sig på eller vidta åtgärder som riktas mot gårdsområden eller ett område som tagits i annat särskilt bruk dock avtal med områdets ägare eller innehavare. Myndighetens rätt att röra sig i terrängen med motordrivna fordon i tjänsteuppdrag av synnerligen viktiga skäl grundar sig på 4 § 2 mom. 2 punkten i terrängtrafiklagen. För att få färdas med ett motordrivna

RP 9/2020 rd

fordon och parkera markområden i terräng krävs i andra fall markägarens eller innehavarens tillstånd (4 § 1 mom.).

I miljöövervakningen används olika slags mät- och observationsanordningar och i vissa situationer också maskiner, som man kan bli tvungen att transportera med bil eller annan motordriven materiel såsom t.ex. en traktor och något annat fordon eller en farkost såsom en båt eller något annat fartyg. För transporten kan behövas t.ex. en släpvagn eller trailer. Mätinstrument och andra redskap som anknyter till åtgärder som behövs kan vara t.ex. en arbetsmaskin som behövs vid borring.

I det föreslagna 1 mom. föreslås också bestämmelser om att insamling av miljöinformation inte får riktas till utrymmen som används för stadigvarande boende. Utrymmen som används för stadigvarande boende omfattas av den i 10 § i grundlagen tryggade hemfriden, och insamling av information kan inte riktas till sådana utrymmen. Insamling av miljöinformation riktas således endast till områden utomhus.

Enligt det föreslagna 2 mom. ska insamling av miljöinformation utföras så att onödig skada eller olägenhet undviks. Därtill föreslås en bestämmelse om att mer än ringa skada eller olägenhet som orsakats områdets ägare eller innehavare ska ersättas. Om det inte avtalas om ersättningen ska på fastställandet av ersättningen tillämpas bestämmelserna i lagen om inlösen av fast egendom och särskilda rättigheter (603/1977) (inlösningslagen). Utgångspunkten i verksamheten är att vid insamling av miljöinformation orsakas i allmänhet inte sådan olägenhet som ska ersättas. Åtgärderna ska planeras och utföras så att i bestämmelsen avsedd skada eller olägenhet inte uppkommer. Om sådan skada eller olägenhet ändå uppkommer, är avsikten med den föreslagna bestämmelsen att trygga ställningen för områdets ägare eller innehavare genom att föreskriva om ersättningströskeln och förfarandet vid fastställandet av ersättningen. I första hand ska ett avtal om ersättningen eftersträvas. Om ett avtal inte är möjligt tillämpas förfarandet enligt inlösningslagen på fastställandet av ersättningen. Detta betyder i praktiken att den skadelidande kan hos lantmäteriverket ansöka om en förrättning för fastställande av ersättningen.

Enligt 3 mom. ska den som sköter uppgiften vid behov i förhand underrätta områdets ägare eller innehavare om insamlingen av miljöinformation. Bedömningen av behovet av underrättande hör till den som sköter uppgiften. Bedömningen av behovet av underrättande görs från fall till fall. Underrättandet kan ske på lämpligt sätt, såsom t.ex. genom att sända ett brev till kända ägare eller genom offentlig delgivning enligt 62 § i förvaltningslagen (ändrad genom lag 432/2019, som trädde i kraft den 1 januari 2020) i en tidning med allmän spridning inom området. Underrättandet kan också ske på något annat lämpligt sätt med beaktande av åtgärdens art och omfattning.

Enligt 3 mom. får den som sköter uppgiften avtala med ägaren eller innehavaren av området om detaljerna för utförandet av uppgiften, såsom tidtabell, arrangemang och andra praktiska frågor som anknyter till uppgiften. Syftet med bestämmelsen är att förtydliga att det i vissa fall kan vara motiverat att avtala om omständigheter som hänför sig till det praktiska genomförandet av uppgiften. I 3 mom. föreskrivs det dessutom om när man ska avtala om utförandet av uppgiften med områdets ägare eller innehavare. Avtal är en förutsättning när en åtgärd som avses i 28 a § 1 mom. riktar sig mot gårdsområdet eller något annat område som tagits i särskilt bruk. Med gårdsområde avses gården i en bostad som används för stadigvarande boende och i en fritidsbostad. Med områden som tagits i annat särskilt bruk avses t.ex. trädgårdar, industrianläggningars områden, naturskyddsområden och försvarsmaktens områden.

28 b §. Avtal om insamling av miljöinformation. Den föreslagna 28 b § gäller situationer där insamlingen av miljöinformation genom avtal överförs på en privat aktör. Då har avtalsparten

RP 9/2020 rd

också de rättigheter och skyldigheter som föreslås i 28 a §. Närings-, trafik- och miljöcentralernas resurser har minskats och funktioner av teknisk natur har lagts ut. I praktiken köps nuförtiden insamling av miljöinformation och analys av prover på basis av konkurrensutsättning av privata aktörer.

Avtalsbaserad verksamhet vid insamling av miljöinformation utgör grunden för skötseln av myndighetens lagstadgade uppgifter. Enligt 124 § i grundlagen ska överföring av offentliga förvaltningsuppgifter till andra än myndigheter regleras i lag. Avtal har en central betydelse för den praktiska skötseln av dessa uppgifter. Genom avtal säkerställs det att miljöinformationen kan samlas in i rätt tid, på ett högklassigt och effektivt sätt.

Inom vatten- och havsvården riktas myndigheternas resurser så, att myndigheterna sköter sina andra lagstadgade uppgifter än de som avses här. Ansvaret för att ordna uppgifterna och beslutsfattandet om de åtgärder som vidtas på basis av uppgifterna kvarstår hos myndigheten. Den insamlade informationen utnyttjas på olika sätt, såsom beskrivs ovan. Genom avtalen överförs i detta fall produktionsuppgiften i fråga om insamling av miljöinformation. Sådana uppgifter som inte omfattar betydande användning av offentlig makt och teknisk-administrativa stöduppgifter kan läggas ut utan att de andra lagstadgade uppgifterna äventyras.

Enligt 1 mom. kan myndigheten ingå avtal om ordnande av forsknings-, mättnings- och observationsuppgifter som avses i 28 a §. Ett avtal kan ingås med en sådan privat aktör som har tillräcklig sakkunskap och andra förutsättningar för skötseln av uppgiften. Regleringen behövs för att säkerställa kvaliteten hos åtgärderna för insamling av miljöinformation. Vid konkurrensutsättningen ska myndigheten beakta den föreslagna regleringen t.ex. genom de krav som ställs på anbudsgivarna. Ett krav kan vara omständigheter enligt respektive uppgift, såsom arbetstagnans kompetens, hanteringen av behövliga tekniska redskap och metoder samt produktionen av laboratorietjänster som eventuellt behövs för uppgiften.

I 2 mom. föreslås en bestämmelse om att bestämmelserna om straffrättsligt tjänsteansvar ska tillämpas på den som sköter uppgiften när han eller hon sköter uppgifterna i fråga. Momentet innehåller också en informativ hänvisning till skadeståndslagen, där det bl.a. föreskrivs om skadevållarens skadeståndsansvar och om arbetsgivarens och det offentliga samfundets skadeståndsansvar samt om den skada som ska ersättas.

5.2 Lagen om förfarandet vid miljökonsekvensbedömning

20 §. Hörande om miljökonsekvensbeskrivningen. I 1 mom. föreslås en teknisk ändring så att utöver 17 § 2 mom. ska 17 § 3 mom. tillämpas på informerande enligt momentet. Till 17 § har genom lag (1408/2019) fogats ett nytt 3 mom. med bestämmelser om informerande. Detta förutsätter att 20 § ändras i fråga om hänvisningen till 17 §. Kontaktmyndigheten ska således även i fortsättningen informera om konsekvensbeskrivningen genom ett förfarande enligt 17 §.

6 Bestämmelser på lägre nivå än lag

För närvarande avser man inte att utfärda nya bestämmelser genom förordning med stöd av det bemyndigande att utfärda förordning som föreslås i lagen om vattenvårds- och havsvårdsförvaltningen (14 §). Genom förslaget utökas lagens bemyndiganden med beaktande av den reglering på förordningsnivå som redan finns.

7 Ikraftträdande

Lagarna föreslås träda i kraft den 1 april 2020.

8 Förhållande till andra propositioner

8.1 Samband med andra propositioner

Miljöministeriets regeringsproposition till riksdagen med förslag till lagstiftning om ändring av vissa bestämmelser om offentliga kungörelser inom miljöministeriets förvaltningsområde (RP 73/2019 rd) innehåller ändringar av bestämmelserna om vattenvården i lagen om vattenvårds- och havsvårdsförvaltningen bl.a. i fråga om kungörande av beredningsunderlag och deltagande. I denna proposition ingår lagändringar som gäller havsvården (26 j §).

9 Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning

9.1 Inledning

I detta avsnitt behandlas den del av propositionen som gäller ändring av lagen om vattenvårds- och havsvårdsförvaltningen. Det är motiverat att det föreslagna bemyndigandet att utfärda förordning fogas till 14 §, eftersom förordningen innehåller närmare bestämmelser än lagen. Det föreslagna bemyndigandet för statsrådet är noggrant avgränsat och exakt. Det föreslagna bemyndigandet uppfyller alltså kraven i 80 § i grundlagen.

De centrala grundläggande fri- och rättigheterna i anslutning till de föreslagna bestämmelserna i lagen om vattenvårds- och havsvårdsförvaltningen (26 j och 28 a och 28 b §) är skyddet för privatlivet (10 § i grundlagen) och egendomsskyddet (15 § i grundlagen), ansvaret för miljön (20 § i grundlagen) samt rättssäkerheten (21 § i grundlagen). De föreslagna bestämmelserna innehåller också synpunkter som hänför sig till 124 § i grundlagen.

9.2 Insamling av miljöinformation på land- och vattenområden

Enligt 10 § 1 mom. i grundlagen är vars och ens hemfrid tryggad. Genom lag kan med stöd av 10 § 3 mom. i grundlagen föreskrivas om åtgärder som ska vidtas inom dess tillämpningsområde. Rättigheterna att samla in miljöinformation enligt den föreslagna 28 a § i lagen om vattenvårds- och havsvårdsförvaltningen inbegriper bl.a. rätt att utföra undersökningar och mätningar samt att ta prover. I förslaget ingår också rätt att ta upp ljud och bild. Uppgifterna samlas in på land- och vattenområden. Enligt förslaget får insamlingen av uppgifter inte riktas till utrymmen som används för boende av stadigvarande natur och som omfattas av hemfriden enligt 10 § i grundlagen. Enligt grundlagsutskottets etablerade praxis omfattar hemfriden i princip alla slags utrymmen som används för stadigvarande boende (GrUU 43/2010 rd, s. 2, GrUU 40/2010 rd, s. 4, GrUU 18/2010 rd, s. 7, GrUU 6/2010 rd, s. 4, GrUU 8/2006 rd, s. 2, GrUU 39/2005 rd, s. 2, GrUU 16/2004 rd, s. 5, GrUU 69/2002 rd, s. 2, GrUU 48/2001 rd s. 2, GrUU 46/2001 rd, s. 3–4). Också fritidsbostäder åtnjuter hemfridskydd trots att de inte bebos året runt (GrUU 65/2010 rd, s. 3). Enligt förslaget kan uppgifter samlas in på gårdsområden och andra områden som tagits i särskilt bruk, varvid det för åtgärden krävs ett avtal med ägaren eller innehavaren. Miljöuppgifterna är till sin natur naturvetenskapliga fakta. Uppgiftsinsamlingen gäller således inte personer eller sammanslutningar eller utrymmen som omfattas av hemfriden. Den föreslagna regleringen överensstämmer därför med skyddet för privatlivet.

9.3 Egendomsskyddet

I 15 § i grundlagen finns en allmän bestämmelse om egendomsskydd (1 mom.) och en bestämmelse om expropriation (2 mom.). På basis av den allmänna bestämmelsen bedöms närmast olika begränsningar av ägarens nyttjanderättigheter och ägarens bestämmanderätt. På sådana begränsningar av egendomsskyddet tillämpas de allmänna förutsättningarna för begränsning av

grundrättigheterna. Av den allmänna bestämmelsen i 15 § 1 mom. i grundlagen följer inte ett krav att ägaren ska ersättas för vilka som helst begräsningar av nyttjanderätten och inte heller ett krav på full ersättning vid beviljande av ersättningar. Utövande av de rättigheter som avses i den föreslagna 28 a § i lagen om vattenvårds- och havsvårdsförvaltningen, dvs. att röra sig inom området och samla in miljöinformation, är småskalig verksamhet. I allmänhet baserar sig rätten att röra sig på markområdet på allemansrätten eller på vattenområdet på rätten till allmänt nyttjande enligt vattenlagen.

Med beaktande av befogenheterna enligt den föreslagna 28 a § orsakar insamlingen av miljöinformation inga sådana konsekvenser för ägaren eller innehavaren av området som är av betydelse med tanke på 15 § 2 mom. i grundlagen. Däremot ska förslaget bedömas med beaktande av 15 § 1 mom. Användningen av mät- och observationsanordningar som behövs för insamling av miljöinformation bedöms inte orsaka skada eller olägenhet för ägaren eller innehavaren. Enligt förslaget ska insamlingen utföras så att orsakande av onödig skada eller olägenhet undviks. Detta krav gäller den som utför åtgärden. I vissa sällsynta situationer är det möjligt att åtgärden dock orsakar mer än ringa skada eller olägenhet. Om det inte avtalas om ersättningen, har den skadelidande möjlighet att göra ett ärende som gäller ersättningen anhängigt i enlighet med inlösningslagen. Den föreslagna 28 a § innehåller alltså bestämmelser som på ett tillräckligt sätt tryggar områdets ägares eller innehavares ställning och rättigheter med hänsyn till 15 § 1 mom. i grundlagen. De föreslagna informationsinsamlingsuppgifterna och rätten att röra sig och använda anordningar på området är alltså förenliga med 15 § 1 mom. i grundlagen.

9.4 Grundläggande rättigheter i fråga om miljön

Grundrättighetsbestämmelserna om miljön i 20 § i grundlagen består av ansvaret för miljön och det allmännas skyldigheter i fråga om miljön. Bestämmelsen i 20 § 2 mom. i grundlagen har ansetts innebära ett i grundlag givet uppdrag att utveckla miljölagstiftningen så att människor får en större möjlighet att påverka beslut som gäller den egna livsmiljön (RP 309/1993 rd, s. 71/I, GrUU 38/1998 rd, s 2/I). Med skötseln av de lagstadgade uppgifterna i fråga om vattenvården och havsvården eftersträvas en hög nivå på vattenskyddet och därigenom också förverkligande av 20 § i grundlagen. Skötseln av de lagstadgade uppgifterna inom vattenvården och havsvården förutsätter insamling av miljöinformation om yt- och grundvattnen samt havsvattnen. Informationen behövs bl.a. för att utreda eventuella ändringar i vattenstatusen och för utarbetande av förvaltningsplaner och åtgärdsprogram såsom beskrivs ovan. Likaså krävs det utredningar och kontroller samt mätningar och kontroller för uppgifterna vid fastställande och klassificering av grundvattenområden. I alla dessa uppgifter för insamling av miljöinformation om ytvattnen, grundvattnen och havsvattnen är det fråga om rutinmässiga åtgärder som stöder offentliga förvaltningsuppgifter och som saknar direkta kopplingar till grundläggande fri- och rättigheter (28 a–28 b §). Inhämmandet av information är till naturen teknisk-administrativt. Syftet med åtgärderna i de vattenförvaltningsområdesspecifika förvaltningsplanerna och åtgärdsprogrammen är att förbättra vattenförekomsternas tillstånd och inom havsvården förbättra havets tillstånd. Det centrala i dessa planeringssystem för vatten- och havsvården är att man utifrån miljöinformationen planerar åtgärderna under nästa vårdperiod för att uppnå målen. Korrekta och aktuella miljöuppgifter är viktiga utgångspunkter i planeringen.

Den föreslagna ändringen av 26 j § 1 mom. i lagen om vattenvårds- och havsvårdsförvaltningen tryggar omfattande rätt för alla att delta och få information. Vid planeringen av havsvården har parterna och andra aktörer omfattande rättigheter att få ta del av beredningsunderlaget och bakgrundshandlingarna samt att yttra sig om dem. I dessa rättigheter föreslås inga ändringar.

Propositionen innehåller förslag i 26 j § 1 mom. som är av betydelse vid en bedömning av skyldigheten enligt 20 § 2 mom. i grundlagen att trygga medborgarnas möjlighet att påverka

RP 9/2020 rd

beslut i frågor som gäller den egna livsmiljön (RP 309/1993 rd, s. 70, GrUU 15/2004 rd, s. 3, GrUU 53/2002 rd, s. 2, GrUU 38/1998 rd, s. 2, GrUU 21/1996 rd). Den föreslagna ändringen av 26 j § 1 mom. gäller delgivning av handlingar och information om dem. Delgivningen ska ske genom att ansökan och beslutet kungörs elektroniskt på myndighetens webbplats i enlighet med 62 a § i förvaltningslagen. Information om kungörelsen ska i de flesta fall också offentliggöras i enlighet med 108 § i kommunallagen i kommunerna inom det område som påverkas av verksamheten. Det elektroniska förfarandet för att informera bidrar till att förbättra möjligheterna att påverka eftersom det underlättar tillgången till information. Möjligheterna att delta och påverka tryggas förutom genom information på elektronisk väg också genom möjligheten enligt 62 a § i förvaltningslagen att vid behov publicera en kungörelse också i en tidning inom verkningssområdet eller på något annat sätt som myndigheten bestämt.

De föreslagna 26 j och 28 a–28 b § tillgodoser alltså för sin del miljögrundrättigheten.

9.5 Krav på god förvaltning

Enligt 21 § 2 mom. i grundlagen ska garantier för god förvaltning tryggas genom lag.

Enligt förslaget ska skyldigheten att utträta ärenden elektroniskt enligt 26 j § i lagen om vatten- och havsvårdsförvaltningen inte gälla parterna och allmänheten, varför en åsikt eller anmärkning kan lämnas till myndigheten också i pappersform. Delgivningarna har stor betydelse med tanke på förverkligandet av rättsskyddet. Enligt grundlagsutskottet inverkar delgivningen väsentligt på hur parternas rätt till en rättvis rättegång tillgodoses (GrUU 9/2010 rd). Delgivningen ska ske så att mottagaren får de uppgifter han eller hon behöver för att utöva sina rättigheter. Uppgifterna ska delges på ett tydligt och för mottagaren begripligt sätt och i tillräckligt god tid (GrUU 5/2016 rd).

Till de grunder för god förvaltning som anges i 2 kap. i förvaltningslagen hör myndighetens skyldighet att bemöta dem som utträtar ärenden hos förvaltningen jämlikt. Den princip om god förvaltning som avses i förvaltningslagen innefattar också serviceprincipen och kravet på adekvat service. Bestämmelsen betonar kundperspektivet. Användningen av det allmänna datanätet för delgivning av meddelanden och beslut har blivit vanligare och det är inte fråga om helt nya bestämmelser, eftersom elektroniska förfaranden och e-tjänster redan nu utnyttjas också i miljöfrågor. För den myndighet som svarar för delgivningen samt för mottagarna av delgivningen kan det anses vara enklare och ur informationsspridningens perspektiv ett mycket effektivt informationsätt. Motsvarande bestämmelser har också tagits in till exempel i kommunallagen. Den föreslagna regleringen i 26 j § är förenlig med vattenvårdsförfarandet.

Den föreslagna 28 a § innehåller också bestämmelser som tryggar mark- och vattenområdets ägares rättsställning. Områdets ägare eller innehavare orsakas i allmänhet inte mer än ringa skada eller olägenhet av insamlingen av miljöinformation. Den föreslagna bestämmelsen om tillämpning av bestämmelserna i inlösningslagen på fastställandet av ersättningen förtydligar rättsläget och tryggar ägarens och innehavarens ställning i sådana situationer där inget avtal nås om ersättningen. I den föreslagna 28 a § ingår också bestämmelser om information och om avtal om tidtabellen för insamlingen av miljöinformation och om de praktiska arrangemangen, vilka tryggar rätten till information och ställningen för områdets ägare eller innehavare.

För att säkerställa att kravet på god förvaltning tryggas ingår i den föreslagna nya 28 b § en bestämmelse om tjänsteansvar, vilket har förutsatts av grundlagsutskottet när uppgifter har lagts ut (GrUU 33/2004 rd s. 7/II och GrUU 46/2002 rd s. 9). Med stöd av den föreslagna 28 b § kan avtal om insamling av miljöinformation ingås med en privat aktör och i bestämmelsen ingår

också krav som tillämpas på den som sköter uppgiften. Kraven i fråga om den som sköter uppgiften och hänvisningen till skadeståndslagen i fråga om skadestånd förverkligar för sin del kraven på god förvaltning.

Garantierna för god förvaltning tryggas på det sätt som beskrivs ovan genom bestämmelserna i både 26 j § 1 mom. och i 28 a § och 28 b §, och propositionen bidrar till att uppfylla också kraven på god förvaltning.

9.6 Överföring av uppgifter

I 124 § i grundlagen föreskrivs det om överföring av offentliga förvaltningsuppgifter till andra än myndigheter. Offentliga förvaltningsuppgifter kan anförtros andra än myndigheter endast genom lag eller med stöd av lag, om det behövs för en ändamålsenlig skötsel av uppgifterna och det inte äventyrar de grundläggande fri- och rättigheterna, rättssäkerheten eller andra krav på god förvaltning. Uppgifter som innebär betydande utövning av offentlig makt får dock ges endast myndigheter. Grundlagsutskottet har bedömt (GrUU 44/2016 rd) de aspekter som hänför sig till insamling av uppgifter i regleringen av fiskeripolitiken. I den nya 28 b § i lagen om vattenvårds- och havsvårdsförvaltningen föreskrivs det att en myndighet enligt vatten- och havsvårdslagstiftningen kan ingå avtal med en privat aktör om ordnande av de uppgifter som avses i 28 a §. På privata aktörer ställs också krav, dvs. aktören ska ha tillräcklig sakkunskap och andra förutsättningar. Med stöd av förslaget ska en privat aktör också ha de rättigheter och skyldigheter som föreslås i 28 a §.

Uppgifterna för insamling av miljöinformation är inte i 124 § i grundlagen avsedda uppgifter som innebär betydande utövning av offentlig makt. Sådana uppgifter som inte innebär utövning av betydande offentlig makt kan med beaktande av 124 § i grundlagen ges andra än myndigheter. I förslaget till bestämmelse är det fråga om myndighetsuppgifter och delvis också om teknisk-administrativa stöduppgifter. Ett effektivt ordnande av förvaltningen och förvaltningens interna behov förutsätter att det är möjligt att ingå avtal. Inom vatten- och havsvården ankommer det fortfarande på myndigheten att fatta de slutsatser som ska dras utifrån uppgifterna och besluta om eventuella åtgärder. I den föreslagna regleringen har också privata personers och sammanslutningars behov beaktats.

I de uppgifter som föreslås i 28 b § i lagen om vattenvårds- och havsvårdsförvaltningen är det fråga om sådana arbetsprestationer för insamling av miljöinformation som hör till myndigheternas skyldigheter eller som myndigheterna behöver i sina uppgifter enligt vattenförvaltningslagen.

Det är också motiverat att lägga ut insamlingen och uppföljningen av miljöinformation och laboratorietjänsterna med tanke på närings-, trafik- och miljöcentralernas otillräckliga resurser. Sådana omständigheter har också framförts i detaljmotiveringen till 124 § i grundlagen (RP 1/1998 rd, s. 179/II) och i fråga om nödvändighetskravet i grundlagsutskottets praxis (GrUU 29/2013 rd, s. 21). Närings-, trafik- och miljöcentralerna har t.ex. inte längre laboratorier för analys av prover, eller personal, redskap eller utrustning för insamling av miljöinformation (GrUU 29/2013 rd, s. 2/I). Den föreslagna 28 b § är således förenlig också med tanke på 124 § i grundlagen.

Med stöd av vad som anges ovan kan förslagen till lag om ändring av lagen om vattenvårds- och havsvårdsförvaltningen och lag om ändring av 20 § i lagen om förfarandet vid miljökonsekvensbedömning behandlas i vanlig lagstiftningsordning.

RP 9/2020 rd

Kläm

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs riksdagen följande lagförslag:

1.

Lag

om ändring av lagen om vattenvårds- och havsvårdsförvaltningen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om vattenvårds- och havsvårdsförvaltningen (1299/2004) 25 § 3 mom. och 26 j § 1 mom., av dem 26 j § 1 mom. sådant det lyder i lag 262/2011, och
fogas till 14 §, sådan den lyder i lag 1593/2009, ett nytt 4 mom. samt till lagen nya 28 a och 28 b § som följer:

14 §

Samarbete vid beredningen av förvaltningsplanen

Närmare bestämmelser om samarbetsgruppens och styrgruppens mandatperioder och uppgifter samt om samarbetsgruppens sammansättning och organiseringen av verksamheten utfärdas genom förordning av statsrådet.

25 §

Stegvist uppnående av målen

Tidsfristerna kan förlängas med högst två sådana perioder som förvaltningsplanerna avser. Tidsfristerna kan förlängas ytterligare om naturliga förhållanden omöjliggör tillräckligt snabb förbättring av vattenförekomstens status.

26 j §

Deltagande och information

Miljöministeriet ska i samarbete med närings-, trafik- och miljöcentralen delge havsförvaltningsplanens beredningsunderlag genom en offentlig kungörelse. Bestämmelser om offentlig kungörelse finns i förvaltningslagen (434/2003). Information om kungörelsen ska publiceras i kommunerna. Bestämmelser om kommunala tillkännagivanden finns i 108 § i kommunallagen (410/2015). Miljöministeriet ska i samarbete med närings-, trafik- och miljöcentralen

1) ge alla möjlighet att delta i beredningen av havsförvaltningsplanen, att bekanta sig med havsförvaltningsplanens beredningsunderlag och bakgrundshandlingarna till dem samt att framföra sina åsikter om dem skriftligt eller elektroniskt i minst 30 dygn från och med den tidpunkt då kungörelsen publicerades,

2) begära behövliga utlåtanden, och

3) vid behov ordna informationsmöten där det ges tillfälle att framföra åsikter.

Bestämmelser om offentligheten i fråga om beredningsunderlag och bakgrundshandlingar som avses i denna paragraf finns i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet.

28 a §

Insamling av miljöinformation

Myndigheter som sköter uppgifter inom vattenvård och havsvård samt de tjänstemän som myndigheten förordnat och de som biträder tjänstemännen har rätt att för insamling av miljöinformation som avses i denna lag röra sig på annans mark- och vattenområde och där utföra kontroller och undersökningar, placera ut mät- och observationsanordningar, utföra mätningar och ta prover samt ta upp ljud och bild. Insamlingen av miljöinformation får inte riktas till utrymmen som används för stadigvarande boende.

Insamlingen av miljöinformation ska utföras så att onödiga skador och olägenheter undviks. Områdets ägare eller innehavare ska ersättas för mer än ringa skador eller olägenheter som orsakats dem. Om det inte avtalas om ersättningen, tillämpas på fastställandet av ersättningen vad som föreskrivs i lagen om inlösen av fast egendom och särskilda rättigheter (603/1977).

Den som sköter uppgiften ska vid behov på förhand underrätta områdets ägare eller innehavare om insamlingen av miljöinformation. Den som sköter uppgiften kan avtala med områdets ägare eller innehavare om tidtabellen, arrangemangen och andra praktiska frågor som gäller utförandet av uppgiften. Om en åtgärd som avses i 1 mom. gäller ett gårdsområde eller något annat område som tagits i särskilt bruk, ska det avtalas om utförandet av uppgiften med områdets ägare eller innehavare.

28 b §

Avtal om insamling av miljöinformation

Myndigheter som sköter uppgifter inom vattenvård och havsvård kan ingå avtal om ordnande av undersöknings-, mättnings- och observationsuppgifter enligt 28 a § med en sådan privat aktör som har tillräcklig sakkunskap och andra förutsättningar för skötseln av uppgiften.

På den som sköter en sådan uppgift tillämpas bestämmelserna om straffrättsligt tjänsteansvar när han eller hon utför uppgifter som avses i 1 mom. Bestämmelser om skadeståndsansvar finns i skadeståndslagen (412/1974).

Denna lag träder i kraft den 20 . _____

2.

Lag

om ändring av 20 § i lagen om förfarandet vid miljökonsekvensbedömning

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om förfarandet vid miljökonsekvensbedömning (252/2017) 20 § 1 mom. som följer:

20 §

Hörande om miljökonsekvensbeskrivningen

Kontaktmyndigheten ska informera om en miljökonsekvensbeskrivning med iakttagande av vad som föreskrivs i 17 § 2 och 3 mom. Närmare bestämmelser om innehållet i kungörelsen utfärdas genom förordning av statsrådet.

RP 9/2020 rd

Denna lag träder i kraft den 20 .

Helsingfors 13.2.2020

Statsminister

Sanna Marin

Miljö- och klimatminister Krista Mikkonen

1.

Lag

om ändring av lagen om vattenvårds- och havsvårdsförvaltningen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om vattenvårds- och havsvårdsförvaltningen (1299/2004) 25 § 3 mom. och 26 j § 1 mom., av dem 26 j § 1 mom. sådant det lyder i lag 262/2011, och
fogas till 14 §, sådan den lyder i lag 1593/2009, ett nytt 4 mom. samt till lagen nya 28 a och 28 b § som följer:

Gällande lydelse

14 §

Samarbete vid beredningen av förvaltningsplanen

Närings-, trafik- och miljöcentralerna ska under alla faser av förvaltningsplanens beredning i tillräcklig omfattning samarbeta och samråda med berörda myndigheter och intressenter inom sitt verksamhetsområde. För detta ändamål ska det finnas minst en samarbetsgrupp. Samarbetsgrupper kan även inrättas per avrinningsområde.

För samordnandet av förvaltningsplanen ska vattenförvaltningsområdet ha en styrgrupp som består av representanter för närings-, trafik- och miljöcentralerna samt en av jord- och skogsbruksministeriet utsedd representant för fiskerinäringen. Den samordnande närings-, trafik- och miljöcentralen svarar för styrgruppens verksamhet. Miljöministeriet beslutar om styrgruppens sammansättning.

Bestämmelser om samordnande uppgifter och delgivning av beredningsunderlag inom ett internationellt vattenförvaltningsområde

Föreslagen lydelse

14 §

Samarbete vid beredningen av förvaltningsplanen

Gällande lydelse

kan dessutom utfärdas i en internationell överenskommelse som är bindande för Finland.

25 §

Stegvist uppnående av målen

Om miljömålen kan uppnås endast stegvis, kan längre tidsfrister än vad som framgår av 21 § ställas upp i förvaltningsplanen.

En förutsättning för förlängning av tidsfristen är

1) att en förbättring av vattenförekomstens status inom den tid förvaltningsplanen avser är tekniskt eller ekonomiskt oskälig eller övermäktig på grund av naturförhållandena, och

2) att vattenförekomstens status inte försämrats ytterligare.

Tidsfristerna kan förlängas med sammanlagt högst två sådana perioder som förvaltningsplanerna avser.

26 j §

Deltagande och information

Miljöministeriet ska i samarbete med närings-, trafik- och miljöcentralerna ge alla de berörda parterna möjlighet att delta i beredningen av havsförvaltningsplanen och att ta del av havsförvaltningsplanens beredningsunderlag och bakgrundshandlingarna till detta. Parterna ska också beredas tillfälle att framföra sina åsikter om beredningsunderlaget skriftligt eller elektroniskt. Bestämmelser om beredningsunderlagets och bakgrundshandlingarnas offentlighet finns i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet.

Föreslagen lydelse

Närmare bestämmelser om samarbetsgruppens och styrgruppens mandatperioder och upp-gifter samt om samarbetsgruppens sammansättning och organiseringen av verksamheten utfärdas genom förordning av statsrådet.

25 §

Stegvist uppnående av målen

Tidsfristerna kan förlängas med högst två sådana perioder som förvaltningsplanerna avser. Tidsfristerna kan förlängas ytterligare om naturliga förhållanden omöjliggör tillräckligt snabb förbättring av vattenförekomstens status.

26 j §

Deltagande och information

Miljöministeriet ska i samarbete med närings-, trafik- och miljöcentralen delge havsförvaltningsplanens beredningsunderlag genom en offentlig kungörelse. Bestämmelser om offentlig kungörelse finns i förvaltningslagen (434/2003). Information om kungörelsen ska publiceras i kommunerna. Bestämmelser om kommunala tillkännagivanden finns i 108 § i kommunallagen (410/2015). Miljöministeriet ska i samarbete med närings-, trafik- och miljöcentralen

1) ge alla möjlighet att delta i beredningen av havsförvaltningsplanen, att bekanta sig med havsförvaltningsplanens beredningsunderlag och bakgrundshandlingarna till dem

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

samt att framföra sina åsikter om dem skriftligt eller elektroniskt i minst 30 dygn från och med den tidpunkt då kungörelsen publicerades,

2) begära behövliga utlåtanden, och

3) vid behov ordna informationsmöten där det ges tillfälle att framföra åsikter.

Bestämmelser om offentligheten i fråga om beredningsunderlag och bakgrundshandlingar som avses i denna paragraf finns i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet.

28 a §

Insamling av miljöinformation

Myndigheter som sköter uppgifter inom vattenvård och havsvård samt de tjänstemän som myndigheten förordnat och de som biträder tjänstemännen har rätt att för insamling av miljöinformation som avses in denna lag röra sig på annans område och där utföra kontroller och undersökningar, placera ut mät- och observationsanordningar, utföra mätningar och ta prover samt ta upp ljud och bild. Insamlingen av miljöinformation får inte riktas till utrymmen som används för stadigvarande boende.

Insamlingen av miljöinformation ska utföras så att onödiga skador och olägenheter undviks. Områdets ägare eller innehavare ska ersättas för mer än ringa skador eller olägenheter som orsakats dem. Om det inte avtalas om ersättningen, tillämpas på fastställandet av ersättningen vad som föreskrivs i lagen om inlösen av fast egendom och särskilda rättigheter (603/1977).

Den som sköter uppgiften ska vid behov på förhand underrätta områdets ägare eller innehavare om insamlingen av miljöinformation. Den som sköter uppgiften kan avtala med områdets ägare eller innehavare om tidtabellen, arrangemangen och andra praktiska frågor som gäller utförandet av uppgiften. Om en åtgärd som avses i 1 mom. gäller ett gårdsområde eller något annat område som tagits i särskilt bruk, ska det avtalas om utförandet av uppgiften med områdets ägare eller innehavare.

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

28 b §

Avtal om insamling av miljöinformation

Myndigheter som sköter uppgifter inom vattenvård och havsvård kan ingå avtal om ordnande av undersöknings-, mättnings- och observationsuppgifter enligt 28 a § med en sådan privat aktör som har tillräcklig sakkunskap och andra förutsättningar för skötseln av uppgiften.

På den som sköter en sådan uppgift tillämpas bestämmelserna om straffrättsligt tjänsteansvar när han eller hon utför uppgifter som avses i 1 mom. Bestämmelser om skadeståndsansvar finns i skadeståndslagen (412/1974).

Denna lag träder i kraft den 20 .

2.

Lag

om ändring av 20 § i lagen om förfarandet vid miljökonsekvensbedömning

I enlighet med riksdagens beslut *ändras* i lagen om förfarandet vid miljökonsekvensbedömning (252/2017) 20 § 1 mom. som följer:

Gällande lydelse

20 §

Hörande om miljökonsekvensbeskrivningen

Kontaktmyndigheten ska informera om en miljökonsekvensbeskrivning med iakttagande av vad som föreskrivs i 17 § 2 mom. Närmare bestämmelser om innehållet i kungörelsen utfärdas genom förordning av statsrådet.

Föreslagen lydelse

20 §

Hörande om miljökonsekvensbeskrivningen

Kontaktmyndigheten ska informera om en miljökonsekvensbeskrivning med iakttagande av vad som föreskrivs i 17 § 2 och 3 mom. Närmare bestämmelser om innehållet i kungörelsen utfärdas genom förordning av statsrådet.

RP 9/2020 rd

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

Denna lag träder i kraft den 20 .